

'Onze prognoses zouden inderdaad een beetje bescheidener kunnen zijn'

'De medewerkers hebben het in het begin wel eens onplezierig gevonden om al die kritiek over zich heen te krijgen. Wonder-

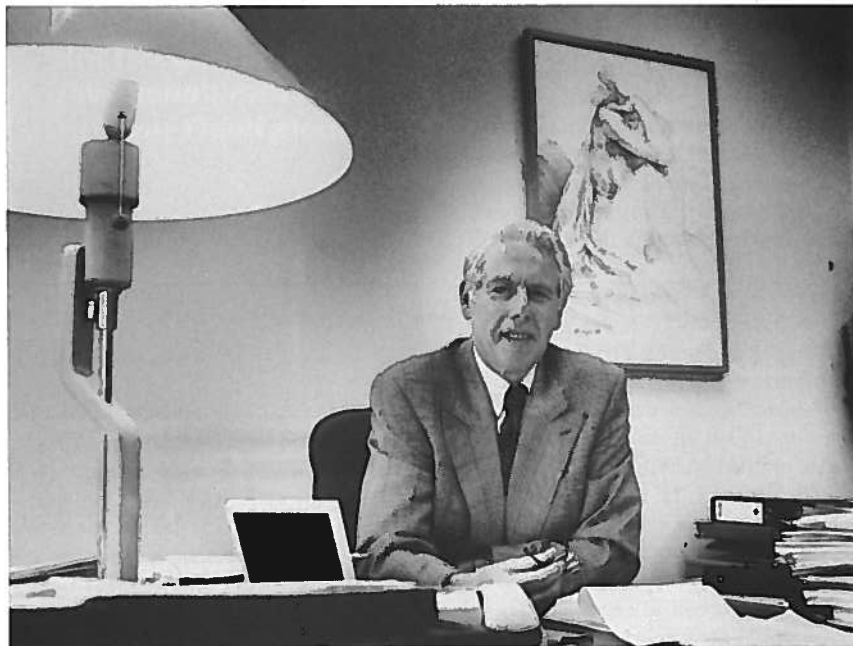
lijk daarbij is eigenlijk dat die kritiek uit de Arbeidsinspectie zèlf is gekomen.'

'Het rapport van de Rekenkamer is ontstaan na interviews binnen DGA. Het grootste deel van wat men heeft opgeschreven is hier gezegd. Het maakt natuurlijk een slok op een borrel uit of je iets over jezelf zegt of dat een ander dat doet.' Over het imago van DGA.

Wie honderd jaar bestaat viert feest, zo moeten medewerkers op de Voorburgse DGA-burelen gedacht hebben. En feest is er gevierd, zij het dat er toch een grote domper op werd gezet. Was het wel tijd voor feest op het moment dat de AI onder vuur lag van de kritiek van de Rekenkamer? De Roos: 'Niet alle kritiek was negatief. Voor een groot deel is de kritiek datgene waar we op dit moment zelf mee bezig zijn in het kader van Arbo 91. Veel inspecteurs hebben journalisten meegenomen om te laten zien hoe zij werken en dat werkte geweldig stimulerend. De verhalen in de pers laten goed overkomen hoe inspecteurs te werk gaan. Wat men doet is een antwoord op de kritiek.'

Niet alleen de Rekenkamer kwam met kritiek. Ook Geers stelde in zijn proefschrift dat de AI niet goed functioneerde. Hij stelt dat er een gat is ontstaan tussen de taakuitoefening van de AI en de snelle technische en maatschappelijke veranderingen.

'Het is onherroepelijk zo dat er in korte tijd een discrepantie is ontstaan tussen het werk van de inspecteurs en wat er maatschappelijk van hen wordt verlangd. Dat is niet alleen in Nederland een probleem, maar in heel West-Europa. Het is niet zo lang geleden dat vooral op technische correctie werd gewacht. In korte tijd is het terrein van de inspectie door de gefaseerde invoering van de Arbowet veel breder geworden. Arbeidshygiëne, ergonomie, welzijn, het zijn allemaal dingen die niet tot het traditionele pakket van de inspecteur behoren. Daarnaast verlangt de Inspectie een veel grotere rol van de werk-

De Roos: 'De zorg voor goede arbeidsomstandigheden is primair de zorg voor de organisaties zelf.'

Foto: Hendriksen-Valk

gevers en -nemers. Dit alles betekent dat de inspecteur zijn discussie heeft moeten verleggen van het hoofd technische dienst naar de personeelsfunctionaris, de lijnfunctionaris en de OR. Het heeft geleid tot verschuiving van het werken in een zeker stramien, dat misschien wel dertig jaar heeft plaatsgevonden, naar een bredere werkwijze. Voor de verandering waar we eind jaren zeventig al mee bezig waren konden we toen de handen nauwelijks op elkaar krijgen. Dan kreeg je opmerkingen van: "Het loopt hier toch goed, er is toch niets aan de hand?"'

Dus het beleid raakte achterop?
'Het beleid lag kilometers achterop. Alle wetgeving op dit terrein was aan een ingrijpende verandering toe.

Daar lag ook politiek gesproken de eerste prioriteit. Wat er toe heeft geleid dat de ontwikkeling van het centrale apparaat in Voorburg een zekere voorsprong kreeg op die van de buitendienst. Het gevoel dat er iets moet veranderen in de buitendienst is pas vier jaar geleden gekomen met het ontwerpen van Arbo 91.'

Veranderingen treden ook op door druk van buitenaf.

'De veranderingen binnen DGA zijn van binnenuit aangezet, maar je hebt ook een buitenwereld nodig om het gevoel te krijgen dat je het niet alleen voor jezelf doet maar ook voor de maatschappelijke processen waarin je zit. Ik heb al in een vroeg stadium gezegd dat het Rekenkamer-rapport ►

helemaal zo negatief niet is. Het vormde mede een factor om veranderingen tot stand te brengen.'

Mevrouw Portegies verwijt u in haar onderzoek over het werk van de AI dat het management van DGA onvoldoende gebruik heeft gemaakt van de politieke kanalen om te komen tot een goed functionerende organisatie.

'Arbeidsomstandigheden scoren politiek gesproken niet altijd even hoog. Maar als ik kijk naar de uitbreiding van mankracht en middelen in de laatste tien à vijftien jaar, dan valt het relatief gezien wel mee. We hebben een onderzoeksbudget van achtien tot negentien miljoen gulden. Dat was tien jaar geleden slechts een miljoen. Maar er is natuurlijk veel meer nodig. Wat mankracht betreft hebben we, zonder het Stoomwezen mee te tellen, ongeveer achthonderd medewerkers. Daar krijgen we nu honderd man bij. Tien jaar geleden zaten we met zevenhonderd man.'

De discussie over geldbedragen rond ziekteverzuim en WAO liggen politiek echter wel gevoelig. De discussie rond het beter functioneren van de AI zou daarin meegenomen kunnen worden.

'De voorstellen en de cijfers over ziekteverzuim en WAO liggen inmiddels op tafel. Ik ben heel nieuwsgierig naar wat de politiek zal zeggen en wat de besluitvorming zal zijn.

Eerlijk gezegd ben ik er niet helemaal gerust op. Wat ik merk is dat de bereidheid om veel energie te steken in een preventief beleid niet echt groot is. Logisch, want als je een preventief beleid voert dan zie je niet direct resultaten. Dat duurt soms heel lang, in twee tot drie jaar bereik je dan heel weinig. Ik krijg wel eens voor mijn voeten geworpen dat DGA er voor moet zorgen dat het probleem rond 800 000 arbeidsongeschikten oplost. Wie zo iets zegt geeft aan dat hij vindt dat dit probleem er niet een is van de bedrijven maar van de overheid. De zorg voor goede arbeidsomstandigheden is primair de zorg voor de organisaties zelf. Bovendien wordt arbeidsongeschiktheid niet alleen door de arbeidsomstandigheden veroorzaakt. Blijkbaar is het de perceptie dat dit een uitbesteedbaar onderwerp is. Deze houding geeft ook aan dat het arbeidsomstandighedenprobleem niet in de maatschappij verankerd ligt. In 1980/1981 heb ik een interdepartementale werkgroep voorgezeten over ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. De rapporten van die werkgroep zijn openbaar, maar nooit echt besproken. Ze zijn waarschijnlijk

verdronken in de werkgelegenheidsdiscussie.'

Nijpels heeft nog niet zo heel lang geleden behoorlijk gescoord op het arboretrein. Daarmee liep hij vooruit op Sociale Zaken.

'Toen wij van zijn convenantplannen voor de bouw hoorden, hebben we daar meteen positief op ingespeeld. Toenmalig staatssecretaris De Graaf zei dat als er initiatieven in de maatschappij tot ontwikkeling komen, dan moeten die versterkt worden. Dan moet Sociale Zaken niet zelf nog iets organiseren. Dat we die actie niet hebben overgenomen is heel bewust

'Ik zou willen dat alle ministers deden wat Nijpels heeft gedaan'

gedaan. Ik zou willen dat alle ministers deden wat Nijpels heeft gedaan. Het moet niet zo zijn dat een departement binnen het arboveld scoort. Ook binnen Sociale Zaken heeft men zich op dit punt geprofileerd. Oudstaatssecretaris Annelien Kappeyne van de Coppello heeft de hele welzijnsbepaling ten principale binnen de wet gehouden terwijl het aantal politieke medestanders niet al te groot was. Daar heeft ze ontzettend hard voor moeten vechten. Ook in ons nieuwe handhavingsbeleid zit meer profilering van onszelf door dingen die veranderd moeten worden schriftelijk vast te leggen en ook aan de werknemersvertegenwoordiging voor te leggen.'

Een kritiekpunt van heel andere orde is dat de districten in hun manier van werken te veel uit elkaar groeien. Die mening moet DGA ook hebben, gezien het opstellen van een handhavingsbeleid, streven naar uniformiteit bij het toepassen van de instrumenten. Knoeiers worden bij ingebreken blijven hard aangepakt. Maar de maatregelen die via de rechterlijke macht worden genomen zijn lang niet altijd zichtbaar. Zou u niet meer contact met justitie moeten hebben?

'Als een zaak eenmaal bij de rechter is, dan is het buiten mijn territorium. Ik heb ook niet alle informatie, maar dat heeft justitie ook niet, om die zaken allemaal eens netjes te ver-

slaan. We hebben daar betrekkelijk weinig inzicht in. Maar we hebben wel contact met justitie. Voordeel van het handhavingsbeleid dat binnen een handvol maanden ingaat, is dat het is overeengekomen met de officieren van justitie. Het is daarmee ook hun beleid. Als een zaak bij de officier ligt hoeft hij straks niet meer na te gaan of de AI alles gedaan heeft wat ze had moeten doen. Dat ligt in het handhavingsbeleid vast. In het verleden vroeg de officier nog wel eens of de AI al het mogelijke gedaan had. Dat kostte wat meer tijd en energie, aangezien in de districten verschillend werd gewerkt. Het handhavingsbeleid werkt in dat opzicht ordenend voor justitie.'

De inspecteurs zijn degenen die het handhavingsbeleid in de praktijk moeten uitvoeren. Kritiek van een aantal inspecteurs is dat ze een stukje creativiteit kwijtraken door dat uniforme optreden.

'Je moet je voorstellen dat in de oude structuur binnen de buitendienst sprake was van een wijkagent. Die tijd is voorbij, men zit nu wat meer in het bestuurlijk kader. Maar er zijn ook veel meer leermogelijkheden. We doen bijvoorbeeld projecten met inspecties binnen bepaalde bedrijfstakken. Met de mensen die een bepaalde bedrijfstak goed kennen kan de inspecteur doornemen wat de sleutelproblemen zijn en waar de oplossingen liggen. De inspecteur die dan op pad gaat heeft van tevoren al het nodige geleerd. Van een ontwikkeling is zeker sprake en ook de creativiteit is nog aanwezig. Hoe pak je iemand die echt niet wil aan, zodat hij toch een minimum aan medewerking geeft. Dat is een hele grote uitdaging, een stukje maatwerk. Maar de inspecteurs moeten wel in een kader lopen en dáár zit een stukje organisatorische spanning.'

Van een vertrouwensrelatie tussen inspecteur en bedrijf zal in de nieuwe methode van inspecteren niet echt sprake meer zijn.

'Het is ook helemaal niet de bedoeling dat op dit punt een vertrouwensrelatie ontstaat. Dat is niet de aanpak die bij ons de voorkeur heeft. Maar het moet wel zo zijn dat bedrijf en inspecteur elkaar weten te vinden als dat nodig is. Bedrijven moeten in de eerste plaats zelf de broek optrekken, zelf de deskundigheid in huis hebben om problemen op te lossen. En als ze er echt zelf niet uitkomen, dan weet men ons wel te vinden. Voor calamiteiten zijn wij vierentwintig uur van de dag bereikbaar, zeven dagen per week. Het idee van de wijkagent verlaat je door project-

matig te gaan werken. Het is wel belangrijk dat mensen een bedrijfstak goed kennen, maar tegen een vertrouwensrelatie kijk ik vrij negatief aan. Je moet kritisch afstand houden.'

Driehonderd inspecteurs, zeshonderdduizend bedrijven. Dat is een onmogelijke taak.

'Als we al die bedrijven moeten bezoeken wel. We kunnen met die driehonderd man enkel de vinger aan de pols houden. Dat betekent dat we steekproeven in diverse bedrijfstakken moeten nemen. Daarbij vind ik dat als zo'n proef positief uitvalt, je niet nog eens alle overige bedrijven in die tak moet bezoeken. Ik heb natuurlijk niet alle zicht op de inspectieresultaten, maar tweehonderd inspecteurs erbij zou zo gek nog niet zijn. Van de honderd man waarmee DGA uitgebreid wordt komen er vierenvijftig in de buitendienst.'

Wie leest over Arbo 91 moet af en toe het idee bekruipen dat DGA wel erg veel hooi op de vork neemt. Wil DGA niet te veel met al die strategieën? Bent u niet bang dat een deel van die plannen niet gerealiseerd kan worden?

'In al die strategieën zit een hoop werk, maar zoals die zich ontwikkelen denk ik dat we het tempo redelijk kunnen volhouden. Arbo 91 heet niet voor niets 91. Dat is het moment waarop de vernieuwingen afgerond moeten zijn. De bedrijfstakstrategieën zijn qua methodiek al afgerond en een ander element, het handhavingsbeleid, komt er dit jaar ook.'

Als we dan meer concreet worden: het duikbesluit is in 1986 aangekondigd en is nu nog niet van kracht. Heerst er niet een beetje te veel optimisme binnen DGA?

'Ja, dat is waar, dat vinden wij ook wel een beetje. Onze prognoses zouden inderdaad een beetje bescheiden kunnen zijn. We hebben gemerkt dat we door de EG-activiteiten ook bijzonder veel dingen extra moeten

doen. Dat zijn intensieve processen. Niet alleen omdat je er naar toe moet reizen, maar ook omdat je met twaalf landen om de tafel zit en dat vraagt om meer energie dan wanneer je iets in je eigen organisatie tot stand wilt brengen. De EG verrast ons wel eens met nieuwe initiatieven, dat heeft de afgelopen jaren ook een rol gespeeld. Verder ben ik geneigd om mensen die zeggen dat een bepaalde zaak wel gerealiseerd kan worden te honoreren en de planning mee te nemen. Dat moet ik misschien een beetje minder doen.'

Nu de laatste fase van de Arboretwet bijna is ingevoerd gaat het werk in Voorburg er waarschijnlijk anders uitzien.

'Met de afronding van de Arboretwet zal een belangrijk deel binnen het beleidscircuit tot rust komen. Dat geldt niet voor de mensen in het veld. Op het moment dat de derde fase van kracht wordt, gaat voor hen het feest pas beginnen. Het kan best mogelijk zijn dat over een paar jaar het centrale apparaat wat kleiner is en de buitendienst een beetje groter. Het is ons wel eens verweten dat we extra mankracht hebben gestoken in het centrale apparaat. Daar hebben we heel bewust voor gekozen. Je moet er toch voor zorgen dat een beleid ontwikkeld wordt. Maar nu gaat het om de invoering, je kunt niet blijven wetgeven. Ik vind het een logische ontwikkeling dat het centrale apparaat op het juiste moment naar een soort onderhoudsniveau wordt teruggebracht.'

Is de Arboretwet in de afgelopen jaren een belangrijke steun geweest? Is het niet te veel een club van punten en komma's?

'Ja, de raad is een uitermate belangrijke steun. Het is ook de enige plek waar de sociale partners gecommitteerd zijn aan het arbobeleid. De inhoudelijke discussies over wat er nu precies moet gebeuren vinden in de werkcommissies plaats. Daar is het vuurwerk. In de officiële vergadering gaat het inderdaad om de laatste punten en komma's. Dat is een beetje jammer. We hebben het er ook wel eens over hoe je dat nou anders moet doen. Maar de Arboretwet heeft zelf ook belangrijke dingen gestimuleerd. Denk aan het sloopbeleid inzake asbest.'

Heeft de Arboretwet volgens u bijgedragen tot het verbeteren van de arbeidsomstandigheden?

'Het is moeilijk om die vraag echt goed te beantwoorden. Ons wordt ook wel eens gevraagd of de AI in de laatste jaren heeft bijgedragen aan het verbeteren van de arbeidsom-

standigheden. Ik kan zeggen dat het aantal ongevallen in die periode bijna gehalveerd is, maar ik heb het idee dat ik dan niet helemaal met de objectieve waarheid bezig ben. Het is zo moeilijk dat in z'n totaliteit te onderzoeken. Wat de Arboretwet inhoudelijk heeft gebracht is de aandacht voor organisaties en voor deskundigheid. Er vallen groepen onder die daar vroeger helemaal buiten stonden. Als je ziet dat hele grote organisaties met de Arboretwet bezig zijn, bijvoorbeeld defensie en justitie (dit ministerie heeft zelfs een paar mensen bij ons weggehaald), dan ben je goed op weg. Het feit dat er een wetgeving is die doorlopend aandacht vraagt zal mede een stimulans geweest zijn voor de belangstelling. Maar wát nu precies de doorslag is geweest voor die belangstelling? Als je tegenwoordig een arbocongres bezoekt zie je een veel bredere groep. Directeuren, personeelsfunctionarissen, terwijl je tien jaar geleden alleen veiligheidsdeskundigen zag. Maar daarmee mag je niet concluderen dat het voor elkaar is met de arbeidsomstandigheden. Als de hele wet van kracht is, dan begint het pas. Zo kijk ik er tegen aan.'

**Monique van Blijswijk
Godfried Korstjens**

'We kunnen met die driehonderd man enkel de vinger aan de pols houden'